

30.9.2010

Dnro 2078/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

ULKOMAALAINEN OTETTIIN SÄILÖÖN ILMAN LAILLISTA PERUSTETTA

1 KANTELU

A pyysi B:n puolesta laatimassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Joensuun poliisilaitoksen ulkomaalaispoliisin menettelyä. A katsoi Joensuun poliisilaitoksen toimineen virheellisesti, kun se otti B:n maasta poistamisen täytäntöönpanon turvaamiseksi säilöön 21.5.2009, klo 15.50–22.5.2009, klo 11.17.

B oli tapahtuma-aikana etsintäkuulutettu, koska hänelle oli tiedoksi annettu Maahanmuuttoviraston kielteinen turvapaikka- ja oleskelulupa päätös, mutta hän oli poistunut vastaanottokeskuksesta jättämättä yhteystietojaan.

B:n asia oli säilöön oton aikana vireillä Helsingin hallinto-oikeudessa, eikä käännyttämispäätös ollut täytäntöönpanokelpoinen. Kantelussa katsotaan, että A:n puuttuminen asiaan esti hänen käännytyksensä Venäjälle.

A pyysi B:n asiamiehenä oikeusasiamiestä selvittämään, oliko B:n säilöön ottamiselle lailliset perusteet ja oliko hänen käännytysasiansa valmisteltu riittävällä huolellisuudella.

3 RATKAISU

3.1 Keskeiset oikeusohjeet

Ulkomaalainen voidaan ulkomaalaislain 121 §:n nojalla määrätä otettavaksi säilöön, jos:

- 1) ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän piileskelemällä tai muulla tavoin menetellen estää tai huomattavasti vaikeuttaa itseään koskevaa päätöksentekoa tai maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa;
- 2) säilöönotto on tarpeellinen epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi; taikka
- 3) ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa hänen syyllistyvän rikokseen Suomessa.

Ulkomaalaisen säilöön ottaminen henkilöllisyyden epäselvyyden vuoksi edellyttää, että hän on asiaa käsiteltäessä esittänyt epäluotettavia tietoja tai kieltäytynyt tietojen antamisesta taikka muutoin käy ilmi, ettei henkilöllisyyttä voida pitää selvänä.

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

3.2

Saadun selvityksen sisältöä

Rikosylikomisario katsoo selvityksessään, että asiaa hoitaneet poliisimiehet ovat toimineet asiassa ulkomaalaislain säännösten ja hyvän poliisitavan mukaisesti. Asiassa ei ollut hänen mukaansa tullut esiin mitään sellaista seikkaa tai menettelyä, joka antaisi aiheen arvostella B:n asiaa hoitaneiden poliisien menettelyä.

Rikoskomisario toteaa omassa selvityksessään muun muassa, että B:n tapauksessa on säilöönnoton ja etsintäkuulutuksen osalta menetely, kuten vastaavissa tapauksissa tavallisesti menetellään. Rikoskomisario toteaa edelleen, että B:n oli perusteltua syytä olettaa pakoilevan häntä koskevan maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa, koska B oli päätöksen tiedoksiannon yhteydessä ilmoittanut vastustavansa maasta poistamista ja hän oli poistunut Kontiolahden vastaanottokeskuksesta ilmoittamatta yhteystietojaan.

Kiinnioton tapahduttua pyhäpäivänä ja illalla B:n kiinniottaneilla poliisimiehillä ei ollut rikoskomisarion mukaan mahdollisuutta tarkastaa hallinto-oikeudesta sitä, oliko B tehnyt valituksen. Poliisilla ei ollut muuta mahdollisuutta selvittää päätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta, kuin soittaa virka-aikana hallinto-oikeuteen. Kiinniottoa seuraavana päivänä B:n avustajan A:n avustuksella selvisi, että B oli valittanut itseään koskevasta päätöksestä, eikä päätöstä voitu panna täytäntöön. rikoskomisario kirjoittaa, että "hallinto-oikeuden annettua vastauksensa vapautin B:n, koska perusteita hänen säilöössä pitämiselleen ei ollut."

Vanhempi rikoskonstaapeli toteaa omassa selvityksessään muun ohessa, että asianajaja A saapui Joensuun poliisiasemalle 22.5.2009 tapaamaan päämiestään. A oli tuolloin kertonut, että hänen päämiehensä saamasta Maahanmuuttoviraston päätöksestä oli valitus vireillä Helsingin hallinto-oikeudessa. B:tä ei tästä syystä voinut käännättää ennen kuin Helsingin hallinto-oikeus oli antanut asiassa oman ratkaisunsa. Vanhemman rikoskonstaapelin mukaan "(B:n nimi) säilöönotto oli tarpeen sen selvittämiseksi, mikä hänen käännättämisasiansa tila sillä hetkellä oli, kun (B:n nimi) oli ollut kuukausia etsintäkuulutettuna katoamisensa takia."

3.3

Kannanotto

Katson Joensuun poliisilaitoksen menetelleen lainvastaisesti siinä, että se otti B:n säilöön maasta poistamisen varmistamiseksi, vaikka maasta poistamisen täytäntöönpanoon oikeuttavaa päätöstä ei ollut olemassa. Ulkomaalaislain 121 §:n mukaan ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön, jos hän vaikeuttaa maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Ulkomaalaista ei voi ulkomaalaislain lain mukaan ottaa säilöön esimerkiksi sen selvittämiseksi, voisiko käännättäminen tietyn ulkomaalaisen kohdalla olla mahdollista. Se, että henkilö on etsintäkuulutettu ei myöskään ulkomaalaislain 121 §:n nojalla ole säilöönnoton peruste.

Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että poliisilaitoksen virheellisellä menettelyllä puututtiin perusoikeutena turvattuun henkilökohtaisen vapauden suojaan. Poliisilta saadun tiedon mukaan B oli vapautensa menettäneenä 21.5.2009, klo 15.50–22.5.2009, klo 11.17, eli noin 19 tuntia.

Joensuun poliisilaitoksen virheellinen menettely johtui nähdäkseni B:n käännytyspäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden puutteellisesta selvittämisestä.

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen tulee huolehtia asian riittävästä selvittämisestä. Asian selvittämisellä tarkoitetaan asian ratkaisemiseksi tarpeellisten selvitysten hankkimista ja esittämistä päätöksentekoa varten. Selvitysten avulla selvitetään esimerkiksi ulkomaalaisen käännyttämisen täytäntöönpanoon liittyviä tosiseikkoja ja oikeusnormeja.

Päätös ulkomaalaisen säilöön ottamisesta voidaan tehdä vasta sen jälkeen kun tiedetään, onko toimenpiteelle olemassa lainmukaiset edellytykset. Kiinnitän huomiota siihen, että ulkomaalaista ei voida ottaa ensin säilöön ja alkaa vasta tämän jälkeen selvittää sitä, onko vapauden menetykselle olemassa ulkomaalaislain mukaiset edellytykset.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Pohjois-Karjalan poliisilaitokselle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3 selostetusta virheellisestä menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän Pohjois-Karjalan poliisilaitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.